

SÄKERHET, MILJÖ OCH HÄLSA

Säkerhet och robusthet	66
Miljömål.....	69
Miljö kvalitetsnormer.....	71
Folkhälsomål	72
Förorenade områden	73
Övriga miljö- och hälsorisker	75

SÄKERHET OCH ROBUSTHET

Ljungby kommun har utarbetat en risk- och sårbarhetsanalys utifrån ny lagstiftning.

Robusthet

Robusthet innebär samhällets förmåga att förhindra allvarliga händelser och minska de negativa följderna av sådana, om de inträffar. Ett robust samhälle ställer stora krav på planering och samordning för att minimera risker och maximera beredskapen.

Lagstiftning

Lagar som styr risk- och krishantering är:

- lag om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting
- lag om skydd mot olyckor
- säkerhetsskyddslag
- lag om civilt försvar.

Enligt plan- och bygglagen skall översiktsplanen ange de miljö- och riskfaktorer som bör beaktas vid beslut om användning av mark- och vattenområden.

Risker

I rapporten ”Robusthet i den fysiska miljön” ges exempel på risker för vilka det bör finnas en särskild beredskap på regional och lokal nivå:

- allvarlig smitta
- kemikalieolyckor
- störningar i samhällsviktiga datasystem
- svåra störningar i infrastrukturen
  - elförsörjning
  - hälso- och sjukvård
  - telekommunikationer
  - transporter
  - vattenförsörjning
- översvämningar och dammbrott.

Handlingsplan

Det finns en kommunal handlingsplan som redogör för ansvarsfördelningen vid kriser och allvarliga händelser. Den beskriver hur informationsarbetet skall gå till och vilka instanser som är ansvariga för vad.

Vid kriser och allvarliga händelser ligger ansvaret för ledning och information hos en krisledningsnämnd. Kommunen har en beredskapssamordnare för samordning av kommunens beredskap och samhällets civila försvar.

Totalförsvaret

Det militära hotet anses litet i dagens samhälle. Detta har förändrat inriktningen på försvaret till att gå mot ett totalförsvaret. Samhället ses som en helhet som måste fungera även i en krissituation. Samarbete och samordning mellan olika aktörer i samhället är av största vikt.

Försvarets anläggningar

I kommunen finns militära anläggningar och förråd. Vissa av anläggningarna är en totalförsvarets resurs och förvaltas av försvarets makt. Områden vid dessa anläggningar och förråd är av riksintresse för totalförsvaret. Enligt miljöbalken skall områden med riksintresset för försvaret skyddas från all exploatering. I vissa fall kan försvarets intressen leda till att lovplikt måste införas med särskilda områdesbestämmelser. Områdena kan av sekretessskäl inte redovisas i översiktsplanen. Kännedom om berörda områdens belägenhet och omfattning finns hos kommunen och länsstyrelsen.

Räddningstjänsten

Kommunens räddningstjänst har som primär uppgift att svara för räddningstjänsten inom kommunen i enlighet med lagen om skydd mot olyckor. Uppgifterna är i första hand att rädda liv, egendom och miljö samt i andra hand att begränsa skador på dessa. Räddningstjänsten skall bland annat ha beredskap för bostads- och industribränder, trafikolyckor och insatser vid utsläpp av farliga ämnen. Dessutom svarar räddningstjänsten för förebyggande åtgärder i form av till exempel utbildning, rådgivning och tillsyn.

Handlingsprogram

Det finns ett handlingsprogram enligt lag om skydd mot olyckor för Ljungby kommun. Den visar översiktligt kommunens riskbild. I programmet anges också vilka mål som finns för kommunens skadeförebyggande och olycksavhjälpande arbete. Det redovisas även hur räddningstjänsten organiseras och planeras.

Kommunens risk- och skyddsobjekt

En riskinventering av kommunen gjordes år 1993. I den identifierades följande risk- och skyddsobjekt:

- flera större skolor och daghem
- flera större vårdanläggningar
- länsdelsjukhus med utrymningsproblem
- stora skogsområden med dåligt vägnät
- vattentäkter i anslutning till vägar
- ett flertal större industrier i tätorter
- stor användning och transport av gasol
- många transporter av farligt gods.

Risk- och sårbarhetsanalys

Ljungby kommun har utarbetat en risk- och sårbarhetsanalys utifrån ny lagstiftning. Analysen beskriver kommunens förebyggande arbete och beredskapen för kriser och allvarliga händelser.

Elförsörjningen

Ljungby kommun är beroende av elenergi som produceras utanför kommunen. Omkring 10 % av kommunens behov av el kan produceras inom kommunens gränser. Distributionsnätet i Ljungby kommun handhas av E.ON Elnät Sverige AB och Ljungby Energinät AB.

Strömavbrott

På landsbygden är nätet utsatt för stora påfrestningar vid stormar och snöoväder. Strömavbrott är vanligt förekommande. Genom ombyggnader av nätet och förbättrad röjning av ledningsgatorna kan dessa problem minskas. Vid mer omfattande strömavbrott kan hela kommunen påverkas.

Reservaggregat

De viktigaste kommunala verksamheterna är utrustade med reservaggregat som förser verksamheten med ström även vid ett strömavbrott.

Samhällsviktiga datasystem

Det finns en risk för störningar i samhällsviktiga datasystem på grund av datavirus, brott i kommunikationsledningarna och brister i sambandscentraler. Det kan också uppstå problem när ordinarie system slutar fungera.

Trafikrisker

Trafiken har ökat de senaste åren på kommunens större vägar. Ombyggnaden av E4:an med mitträcken har minskat risken för allvarliga olyckor. Ökade trafikmängder och bristande vägunderhåll ökar risken för olyckor.

Kemikaliehantering

Vid olyckor skulle kemikalier från industrier kunna nå vattendragen via avloppsledningsnätet. Sannolikheten för detta är dock liten. Kontrollen av företagens kemikaliehantering utförs av kommunens miljö- och byggkontor. Fjärrvärmeanläggningen Ljungsjöverket använder stora mängder gasol och omfattas därför av särskild lagstiftning.

Transport av farligt gods

Den största risken för kemikalieolyckor i kommunen är den omfattande transporten av farligt gods som sker på vägarna. Transporter av farligt gods skall främst ske på E4:an, riksväg 25 och länsväg 124. Inom Ljungby stad finns en plan som beskriver vägval för tung trafik. Transport av farligt gods är förbjuden på vägen mellan Ljungby stad och Lagan. Anledningen är att vägen passerar genom kommunens största vattentäkt. Vägen används av tung trafik när E4:an är avstängd. Behovet av detta kommer att minska när E4:an byggs om till motorväg.

Vatten- och avloppsförsörjning

Ljungby kommun har större vattentäkter i Lagadalen. De är känsliga för påverkan då de levererar vatten till större delen av kommunens invånare. En olycka på vägen mellan Ljungby stad och Lagan kan ge långtgående effekter på råvattenkvaliteten.

Sjön Bolmen utgör en stor råvattentäkt. Därför är vattenskyddet i sjön, och särskilt vid Bolmentunnelns intag, viktigt.

Hälso- och sjukvård

Många vårdanläggningar och särskilda boenden är stora och en utrymning försvåras av att de boende oftast är äldre eller sjuka. Socialnämnden har en beredskapsplan för utrymning av sociala anläggningar. Strömavbrott innebär problem för vården. Ljungby kommuns större vårdanläggningar och särskilda boenden har reservkraftverk.

Ras och skred

Risken för ras eller skred har tidigare bedömts som liten i Ljungby kommun. De områden som kan vara mest utsatta är stränderna längs de större åarna. Efter översvämningarna år 2004 har kommunen begärt att Räddningsverket skall göra en skredriskinventering för Ljungby kommun.

Översvämningar

Översvämningar kan ge skador på egendom, jordbruksmark och infrastruktur. En undersökning gjord av SMHI år 1999 visar hur höga flöden i Lagaån kan påverka Ljungby kommun. Den visar att jordbruksområden längs Lagaån kan drabbas av översvämningar. Den ort som drabbas mest i kommunen är Hamneda. Vissa obebyggda områden längs Lagaån i Ljungby stad kan översvämmas. SMHI har, på kommunens uppdrag, genomfört en detaljerad översvämningsskartering för Ljungby stad. Risken för dammbrott vid Ljungby kraftstation är liten, enligt en riskanalys som Ljungby Energi gjort år 1989. Effekterna av ett sådant dammbrott är också relativt små.

Bränder

Brand är räddningstjänstens ursprungliga ansvarsområde. Arbetet handlar idag mycket om förebyggande åtgärder. Beredskapen för att ta hand om bränder är väl utarbetad.

Vad händer i framtiden?

Vattenförsörjningen

Vägverket håller på och ser över vilka åtgärder som skall genomföras på vägen mellan Ljungby stad och Lagan för att minska effekten av en eventuell olycka. Den planerade dricksvattentäkten i Dörarp kan komma att användas som reservvattentäkt i kommunen.

Fortsatt planarbete

Kommunal planering

I kommunala planer skall hänsyn tas till robusthet och beredskap.

Uppställningsplats

Kommunen bör se över möjligheten att anordna en uppställningsplats för skadade fordon med farligt gods.

MILJÖMÅL

Det övergripande målet för svensk miljöpolitik är att främja en hållbar utveckling som innebär att kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö.

De nationella miljömålen

Det finns 16 nationella miljömål för en hållbar utveckling. Miljömålen är antagna av Sveriges riksdag. De nationella miljömålen har konkretiserats i ett antal delmål och åtgärdsstrategier som också antagits av Sveriges riksdag. Delmålen är ofta etappmål på några års sikt för hur man skall uppnå de övergripande målen.

1. Begränsad klimatpåverkan

Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att detta globala mål kan uppnås.

2. Frisk luft

Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.

3. Bara naturlig försurning

Mark och vatten ska inte försuras genom nedfall av föroreningar eller av markanvändning. Försurningen ska inte öka korrosionshastigheten i tekniskt material.

4. Giffri miljö

Miljön ska långsiktigt vara fri från ämnen och metaller som skapats i eller utvunnits av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden.

5. Skyddande ozonskikt

Ozonskiktet utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning.

6. Säker strålmiljö

Människors hälsa och den biologiska mångfalden ska skyddas mot skadliga effekter av strålning i den yttre miljön.

7. Ingen övergödning

Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.

8. Levande sjöar och vattendrag

Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och variationsrika livsmiljöer. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.

9. Grundvatten av god kvalitet

Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

10. Myllrande våtmarker

Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.

11. Levande skogar

Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras och kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

12. Ett rikt odlingslandskap

Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.

13. God bebyggd miljö

Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö och fungera för alla och bidra till en förbättring av den regionala och globala miljön. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och energi och andra naturresurser främjas.

14. Hav i balans samt levande kust och skärgård

Västerhavet och Östersjön ska ha en långsiktigt hållbar produktion samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras. Kust och skärgård ska ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård ska bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar.

15. Storslagen fjällmiljö

Fjällen ska ha en hög grad av ursprunglighet vad gäller biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Verksamheter i fjällen ska bedrivas med hänsyn till dessa värden och så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar.

16. Ett rikt växt- och djurliv

Den biologiska mångfalden skall bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer.

Regionala miljömål

Länsstyrelsen och skogsstyrelsen har antagit miljömål för länet utifrån de nationella miljömålen. De regionala miljömålen har beaktats i översiktsplanens olika kapitel.

Ställningstagande

Hänsyn till miljömålen

Miljömålen skall vara vägledande i olika projekt och i kommunens planarbete.

Fortsatt planarbete

Miljöplan

Kommunen ska ta fram en miljöplan med lokala miljömål som är specifika för Ljungby kommun och dess förutsättningar.

MILJÖKVALITETSNORMER

En miljö kvalitetsnorm anger den lägsta godtagbara miljö kvaliteten som människan och miljön kan anses tåla.

Miljöbalken

Miljö kvalitetsnormer anger den lägsta miljö kvaliteten för mark, vatten, luft eller miljön i övrigt som skall finnas eller uppnås. Normerna är bindande och får inte frångås. En miljö kvalitetsnorm kan införas i hela landet eller för ett visst geografiskt område.

Kontroll och åtgärder

Det är kommunen som ansvarar för kontrollen av miljö kvalitetsnormerna och att de uppfylls. Kontrollen kan ske genom mätningar, beräkningar eller annan objektiv uppskattning. Länets kommuner genomför för närvarande luftmätningar i samarbete med Luftvårdsförbundet.

Befintliga miljö kvalitetsnormer

Det finns miljö kvalitetsnormer för utomhusluft. Grunden för miljö kvalitetsnormerna har varit EU:s ramdirektiv om luftkvalitet. Det finns också miljö kvalitetsnormer för fisk- och musselvatten.

Miljö kvalitetsnormerna är styrande

Miljö kvalitetsnormerna skall iakttas vid provning och tillsyn enligt olika lagstiftningar samt vid planering och planläggning i kommunen för att de skall klaras även på lång sikt.

Planläggning

Kommunen genomför regelbundna mätningar av luftkvaliteten. Kommunens planläggning sker med beaktande av miljö kvalitetsnormer. Vid till exempel planläggning av nya områden ingår det i planarbetet att hitta lösningar för att minska föroreningsbelastningen från trafik och uppvärmning.

Vad händer i framtiden?

Kommande miljö kvalitetsnormer

EU-kommissionen håller för närvarande på att arbeta fram ytterligare direktiv som på sikt kommer att medföra fler miljö kvalitetsnormer för luft och vatten. För närvarande planeras inga miljö kvalitetsnormer för mark.

Vattendirektivet

I arbetet enligt vattendirektivet kommer Vattenmyndigheterna att besluta om miljö kvalitetsnormer för allt vatten, som förtydligar innebörden av ”god vattenstatus” respektive ”god potential” (det senare för kraftigt modifierade vatten). Undantag skall göras för vatten som inte med rimliga ansträngningar bedöms kunna uppnå normerna före 2015.

Fortsatt planarbete

Miljöplan

Miljö kvalitetsnormerna skall iakttas vid framtagandet av en kommunal miljöplan.

FOLKHÄLSOMÅL

Att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen är det övergripande nationella folkhälsomålet.

Ett övergripande nationellt mål

Det övergripande nationella målet är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor i hela befolkningen. Riksdagen har antagit det övergripande målet samt elva olika målområden enligt nedan.

Elva målområden

- Delaktighet och inflytande i samhället
- Ekonomisk och social trygghet
- Trygga och goda uppväxtvillkor
- Ökad hälsa i arbetslivet
- Sunda och säkra miljöer och produkter
- En mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård
- Gott skydd mot smittspridning
- Trygg och säker sexualitet och en god reproduktiv hälsa
- Ökad fysisk aktivitet
- Goda matvanor och säkra livsmedel
- Minskat bruk av tobak och alkohol, ett samhälle fritt från narkotika och dopning samt minskade skadeverkningar av överdrivet spelande.

Ställningstagande

Hänsyn till folkhälsomålen

Folkhälsomålen skall vara vägledande i olika projekt och i kommunens planarbete. Det kan till exempel vara frågor som rör boendemiljön i kommunen, trafikfrågor och fritidsanläggningar.

Fortsatt planarbete

Miljöplan

Folkhälsofrågorna bör tas upp i arbetet med en lokal miljöplan, det vill säga tillsammans med miljömål som är specifika för kommunen.

FÖRORENADE OMRÅDEN

Under de senaste åren har uppmärksamheten på förorenade markområden ökat. Kraven har skärpts på både verksamhetsutövare och fastighetsägare.

Förorenade områden

Förorenade mark- och vattenområden kan vara källor för spridning av miljögifter. Användning av sådan mark bör ske med försiktighet.

Exempel på förorenade områden kan vara industrifastigheter, deponier och bensinstationer.

Miljöbalken

Ansvaret för förorenade områden är tydligt i lagstiftningen. Ansvar för undersökningar och eventuella saneringsåtgärder ligger i första hand på den som orsakat föroreningen och i andra hand på fastighetsägaren.

Bedömningsgrunder

Vid bedömning av det förorenade områdets miljöpåverkan görs en samlad riskbedömning utifrån ett antal aspekter:

- föroreningarnas farlighet
- föroreningsnivåerna
- spridningsförutsättningarna
- områdets känslighet och skyddsvärde.

Inventeringar

Länsstyrelsen har i samarbete med bland annat länets kommuner inventerat en rad olika branscher för att identifiera förorenade mark- och vattenområden. De inventeringar som gjorts finns att tillgå hos länsstyrelsen.

Ljungby kommun har inventerat och klassat nedlagda deponier i kommunen. Deponierna kan utgöra förorenade områden. Det finns andra områden som använts för miljöfarlig verksamhet som ännu inte inventerats. Inventering av plastindustrier och garverier pågår.

Genomförda saneringar

Fnasbacken vid sjön Bolmen sanerades i mitten av 1990-talet. Föroreningarna på Fnasbacken kom från impregnering av telegrafstolpar.

Kvarteret Nålen i Ljungby stad har sanerats för att användas till bostadsbebyggelse. Området var förorenat av metaller från en nedlagd ytbehandlingsverksamhet.

Bensinstationer

Oljebolagen i Sverige har gått samman och bildat en miljösaneringsfond för att inventera och vid behov sanera marken vid nedlagda bensinstationer. Inventeringen har omfattat cirka 35 stationer i kommunen. Hälften av dessa har markundersökts. Några bensinstationer har också sanerats eller kommer att saneras. Saneringen gör att marken vanligtvis kan användas för mindre känsliga verksamheter.

Vad händer i framtiden?

Saneringsprojekt i Dörarp

Sanering av ett förorenat område i Dörarp ingår som ett prioriterat objekt i de regionala miljömålen. Marken är förorenad av framförallt krom och nickel. Statliga pengar har avsatts för att genomföra kompletterande undersökningar av området. Undersökningarna skall leda fram till hur en framtida sanering skall genomföras.

Ställningstagande

Restriktioner inom förorenade områden

Vid planläggning av områden samt vid kommunens köp och försäljning av fastigheter skall kommunen uppmärksamma om den aktuella platsen är förorenad. Om så är fallet bör kommunen kontrollera vilka eventuella krav som kan ställas på sanering eller om markanvändningen skall begränsas.

ÖVRIGA MILJÖ- OCH HÄLSORISKER

Det finns olika miljö- och hälsorisker i samhället, till exempel luftföroreningar, buller, radon och strålning.

Luftkvalitet

Luftföroreningar

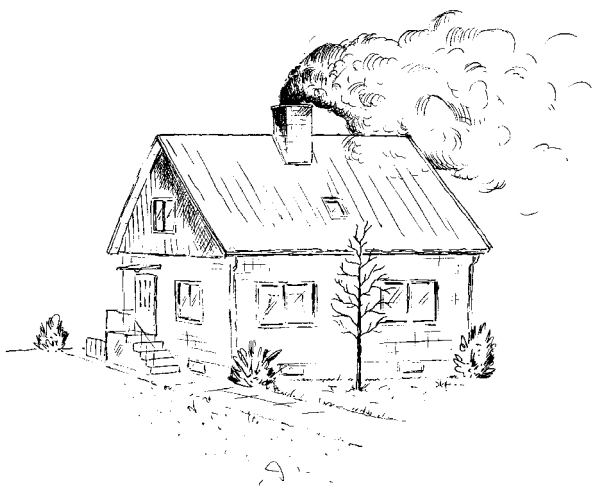
Luftföroreningar kommer från en rad olika verksamheter i samhället, till exempel trafik, vedeldning och industrier. Luftföroreningar kan föras hit med vindarna från andra länder. Vissa föroreningar kan vi själva påverka i vår region eller i vårt närområde. Exempel på luftföroreningar är svaveldioxid, kvävedioxid, ozon och olika partiklar.

Effekter av luftföroreningar

Luftföroreningar av olika slag kan medföra hälsorisker, skador på vegetation samt skador på byggnader och kulturföremål.

Miljökvalitetsnormer

Det finns nationella miljökvalitetsnormer för utomhusluft för att säkerställa en god luftkvalitet för människors hälsa och miljön. Miljö- och byggnämnden är tillsynsmyndighet för att normerna följs.

Buller

Buller i dagens samhälle

Buller definieras som oönskat eller störande ljud. Det blir allt svårare att hitta områden som inte störs av buller från till exempel fordons- trafik, flygplan och industrier.

Krav på verksamheter

Det finns gränsvärden för buller från industriell verksamhet, skjutbanor, motorsport, vägar, järnvägar, flyg och byggarbetsplatser. Bullervärdena anger hur hög bullernivån får vara utomhus och inomhus. Ofta är det många bullerkällor som bidrar till den totala bullernivån. Det finns ett EU-direktiv om bedömning och hantering av omgivningsbuller som kan få betydelse för planeringen i kommunen.

Miljömål

Ett av de regionala miljömålen för länet anger att "tysta områden" ska inventeras och införas i kommunernas översiktsplaner senast år 2010. Ett nationellt miljömål anger att antalet människor som utsätts för trafikbullerstörningar som överstiger gränsvärdena för bostäder skall minska.

Strålning

Joniserande strålning

Den joniserande strålningen har förmåga att ge förändringar i levande organismer. Exempel på denna typ av strålning är kosmisk strålning, röntgenstrålning och strålning från radioaktiva ämnen.

Icke joniserande strålning

Icke joniserande strålning påverkar levande organismer främst genom värmeverkan. Denna strålningstyp består av elektromagnetiska växel-fält och omfattar ett brett frekvensspektrum. Exempel på denna typ av strålning är olika typer av radio- och TV-sändning, mobiltelefoni och ultraviolett ljus (UV-strålning).

Radon

Radon förekommer i vissa bergarter och jordarter. Även vattnet blir påverkat av markradon. Det kan också finnas radon i vissa äldre byggnadsmaterial, till exempel blå lättbetong. Radon kan öka risken för cancer. Det finns gränsvärden för radon i bostäder och för dricksvatten. Det finns också ett nationellt miljömål som gäller framtida radonhalter i bostäder, skolor och förskolor.

Förekomst av radon i kommunen

Generellt sett är radon inte något stort problem i kommunen. De undersökningar som har genomförts visar på låga eller normala halter. De områden som kan förväntas ha förhöjda halter är området med bergarten hyperitdiabas mellan sjöarna Möckeln och Tjurken samt i vissa områden med rullstensåsar.

Ställningstagande

Radon

I samband med planläggning eller nybyggnation av ett område där det finns risk för radon skall markundersökning ske. Vid behov bör mätning av radon genomföras.

Fortsatt planarbete

Kommunal miljöplan

I en kommande miljöplan skall miljö- och hälsorisker inom Ljungby kommun behandlas.